

*P*edagoginės
*A*ktualijos
*P*iličiausko
*A*kimis

Nr. 39

Kiekvienas turime vardą ir pavardę, o dažnas – dar esame ir bir-
mavotas... Taigi mūsų civilinė monograma susideda iš trijų rai-
džių... Bet yra ir moralinė asmens monograma, kuri dažniausiai
turi dvi puses – tamsiąją ir šviesiąją... Pirmosios pavyzdžiu galėtų
būti SSS (Savimeilė, Sarkazmas, Suktumas...), o antrosios – KKK
(Kantrybė, Kuklumas, Kilnumas...).

Laikas, sugaištas balinant tamsiąją moralinės asmens monogra-
mos pusę ir šviesinant antrąją, yra atvirkščiai proporcingas žmo-
gaus IQ...

2009 m. gegužės 1 d.

PAPA-39

Gal pagaliau patikėsime savo jėgomis? – tai optimistinė viltimi grindžiamas klausimas mums visiems, kurį inspiravo dvi (manyčiau, sėkmingos) pilietinės Tėvų akcijos. Gal jos taps didžiulių darbų – prasmingos ir gyvybiškai svarbios veiklos, švietimo Renesanso pradžia? Jeigu pavasaris retsykiais sugebėdavo net Slunkių pažadinti, tai gal ir mes, nebūdami slunkiai, pagaliau prabusime,- prabusime pilietiniam aktyvumui ir atsakomybei? Juk tokiai socialinei siekiamybei geresnio metų laiko nesulauksime! Būtent todėl šio dvasinio atsinaujinimo ir linkėčiau kiekvienam iš mūsų.

Aktualijų skyrelyje talpinamas straipsnis Išrinktoji ugdytojų karta: pirmieji žingsniai, kuriame tęsiama klausimų, gvildentų įžanginėje šio PAPA numerio publikacijoje, analizė. Skaitytojas kviečiamas susimąstyti, kodėl būtina gelbėti žmoniškumą nuo išsigimimo, ir kodėl IUK privalėtų imtis šios atsakingos misijos. Straipsnio išvados grindžiamos naujaušio švietimo kaitos dokumento „Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos“ (Vilnius, 2008) vienos konkrečios gamtamokslinio ugdymo temos „Energijos ir fizikinių procesų pažinimas“ (9–10 kl.) glaustos analizės pagrindu.

Rubrikoje „*Praktikumai*“ L. Navickienė siūlo 1.1.2. temą (iš Klasės auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“) Šeimos identiteto suvokimas. Norėtume tikėti, kad ši medžiaga sudomins klasės auklėtoją, kuri(s) išnaudos gegužės mėnesio laiko limitą saviruošai – daramai pasirengti mokinių Tėčių pagerbimui jų artėjančios šventės proga. Juk tik Tėčio ir Mamos sąveikos dėmė gali liudyti šeimos tapatumą, nepaprastai reikšmingą Vaiko humanistinių vertybių sklaidai ir jų įsisąmoninimui. Todėl linkime sėkmės ieškant galimybių ir priemonių, įrodančių mūsų meilę *Jiems* – mūsų *Tėčiams* ir *Mamoms* – saugantiems šventą *Šeimos Aukurą*.

Tikiu, Tėčiai su savo vaikais (o klasės auklėtojai – su mokiniais) jau pasveikino Mamytes (tam ragino speciali PAPA-38 praktikumo medžiaga...). Kaip aukščiau minėta, gegužės mėn. būtų tikslinga susimąstyti apie Tėvo vaidmenį šeimos gyvenime ir konkrečiai vaikų auklėjime... („Kokiu tėčiu užaugęs (ne)norėčiau būti?“, „Už ką aš myliu savo tėtį?“ ir kt.) Todėl tikėkime, kad pirmąjį birželio sekmadienį Jis sulauks atitinkamo dėmesio ir pagarbos, ir kad šie mūsų nuoširdūs jausmai paskatins Tėtį geriau suvokti ir įsisąmoninti atsakingas savosios žemiškosios būties funkcijas... Ta proga paprašėme pasidalinti gerą patirtimi vieną Tėtį – Vidą Abraitį, kuris atsiuntė pasakojimą Apie tėčio vaidmenį auklėjant šiuolaikinį vaiką. Autoriaus „pedagoginėje simfonijoje“ skamba ryškus ugdomasis motyvas: vaiko asmenybės vertybių puoselėjimui ir jų sklaidai svarbu ne tiek žodiniai aiškinimai („pamokslavimai“), o tėvų elgesys konkrečiose situacijose ir pastarųjų vertinimas. Būtent tokia nuostata leidžia išvengti nepageidaujamo moralizavimo ir dvigubų moralės standartų (kai, pavyzdžiui, vaikui skiriami reikalavimai, kurių patys tėvai sau netaiko...).

Publikacija Konkurso „Dainuok ir keliauk-2009“ rezultatai bei jų provokacijos Skaitytoją nukelia į nacionalinį bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų (gimnazijų) mišrių chorų sambūrį (Kaunas, 2009 m. balandžio 18 d.), kurio vyksmas – turinys ir forma – natūraliai prašėsi gretinami su tuo metu Lietuvos televizijos vykdomu projektu „Lietuvos balsai“... Tarp gausybės provokacijų kažkaip nejučia iškildavo generalinis klausimas: kokia Lietuvos chorų ir chorinės kultūros ateitis?

Lietuvos mokyklose vis plačiau sklaidžiasi Humanistinės pedagogikos idėjos. Tai didelė dalimi altruistiškai nusiteikusių entuziastų (pvz., I. Stulpinienės ir jos „komandos“) bei gero Lietuvos Bičiulio akad. Šalvos Amonašvilio nuopelnas. Apie vieną renginį, skirtą novatyvių idėjų sklaidai ir neseniai vykusį Šiauliuose, pasakoja Gegužių vidurinės mokyklos direktorė Silvija Baranauskienė straipsnyje „Grižtu iš seminaro su sparnais...“

Nuoširdžiai Albertas

2009 m. gegužės 1 d.

GAL PAGALIAU PATIKĖSIME SAVO JĖGOMIS?

Gerb. Skaitytojau, Mielas Kolega,

šiam klausime slypi nepaprastai svarbi mūsų Tautos ir Valstybės *siekiamybė*, kurios įgyvendinimas priklauso tik nuo kiekvieno tautiečio sąžinės, liudijančios pilietinę asmenybės brandą. Tai – pilietiškumo praba, kuri, sėkmės atveju, mums laiduotų galimybę priklausyti *Išrinktųjų ugdytojų kartai*¹.

Ką reiškia „priklausyti IUK“?

Priklausymo Išrinktųjų ugdytojų kartai (IUK) jokių būdu nelaiduoja užimamos aukštos valstybinės ar visuomeninės pareigos. Deja, šios galimybės taip pat neteikia ir turimi pedagoginiai vardai ar moksliniai laipsniai... Pagrindinis kriterijus, leidžiantis save priskirti IUK kategorijai, yra *pilietinė atsakomybė* už ugdytinio – Vaiko (darželinuko, mokinio, studento) dvasinių vertybių diegimą. Todėl į išrinktųjų ugdytojų gretas, akivaizdu, nepretenduos:

- asocialus tėvas ar motina, (kurie, pavyzdžiui, reketuoja savo vaikus, prauliodami pastariesiems Valstybės skiriamas pašalpas...);
- tėvai – „gegutės“, atseit kilniais tikslais (pavyzdžiui, siekiantys aprūpinti savo vaikus materialinėmis gėrybėmis...) išvykę į užsienius, tačiau tikrovėje palikdami juos Likimo smūgiams, t.y. pasmerkdami vaikus ilgalaikiai dvasinei askezei, kilnių žmogiškųjų jausmų, būtinų humanistinių vertybių vystymuisi, badui;
- tėvai darboholikai, kuriems uab' o pelno rodikliai yra reikšmingesni už vaiko pilnavertį – socialinį ir humanistinį vystymąsi;
- mokytojas/dėstytojas, kuriam rūpi tik *specialisto*, bet ne Žmogaus ugdymas, t.y. kairiojo smegenų pusrutulio apkrovos jam svarbesnės už ugdytinio žmogiškųjų – dvasinių ir doriųjų vertybių puoselėjimą...

Gal paprasčiau bus ne vardinti tuos, kurie nepretenduos į IUK, o apibūdinti „išrinktuosius“. Jų gyvenimo ir veiklos *credo*: „Ugdytinis – geriausias investicijų bankas“. Tai jokių būdu nereiškia kaupiti „aukso puodą“ (kad gyvenimo baigmėje, pavyzdžiui, tėvai jį galėtų įteikti sūnui ar dukrai). Anaipol. Kur kas svarbiau bendromis pastangomis rašyti *Išminties knygą*, t.y. diegti vaiko dvasines vertybes (meilė ir pagarba žmogui, orumas ir aukojimasis kitų labui, atjauta ir kt.). Beje, jeigu reikia, tokiam tikslui („rašymui“) skiriant net ir kuklius bedarbio pašalpos ar pensijos litus... Būtent šis *credo* turėtų liudyti pakankamai aukštą ugdytojo – mokytojo ar tėvų pilietiškumo prabą. Tai reiškia, kad šis ugdytojas jau išsąmoninęs savo pilietinę *teisę* ir *pareigą* – padovanoti Tautai, Valstybei, Lietuvai ŽMOGŲ, pasiryžusį tęsti ir įgyvendinti mūsų protėvių vertybinius siekius,- protėvių, kurie troško išsaugoti tą mažą Žemės lopinėlį, esatį prie dabartinės Baltijos jūros. Tai reiškia, kad ŽMOGUS nors ir nesmerkia tautiečių emigracijos į užsienius, bet ir ja nesižavi: JO siekiamybė – ne surinkti milijonai, o kantrus bandymas gelbėtis namuose pačiam ir gelbėti kitus. Gelbėti LIETUVĄ. Čia ir dabar.

¹ Žr.: Šventinis sveikinimas // PAPA-38 ir specialų šio (PAPA-39) numerio straipsnį – *Išrinktoji ugdytojų karta*.

Ar daug turime išrinktųjų ugdytojų?

Suskaičiuoti sunku,- juk niekas to nebandė padaryti. Ir ar reikalinga ši statistika? – Kur kas svarbiau, kad tikrai *tokių – Išrinktųjų!- ugdytojų turime*. O jeigu turime, tai aktualu galvoti apie veiklos *taktiką*: kaip suvienyti altruistines IUK narių pastangas? Kaip aktyvinti veiklą, kad kuo daugiau ugdytojų išsąmonintų naujo pasirinkimo prasmingumą? Juk tik konkretūs ir sėkmingai atlikti darbai, orientuoti Vaikų ir Lietuvos labui, paskatins tegu ir prie nedidelio būrio Išrinktųjų ugdytojų vėliau prisidėti vis daugiau ir daugiau mokytojų ir tėvų. Ar tai reali siekiamybė? – Pateiksiu porą pavyzdžių, liudijančių aukščiau minėtos taktikos pagrįstumą.

... 2005-ųjų metų birželis... Vilniaus miesto savivaldybė atsisakė įgyvendinti vicemero K. Masiulio iniciatyvą – organizuoti centralizuotą vaikų maitinimą sostinės švietimo įstaigose. – Kodėl sostinės valdininkai persigalvojo? – Todėl, kad „persigalvoti“ juos privertė *darželinukų tėvai*: jie merui A. Zuokui įteikė beveik 9000 vilniečių, reikalaujančių nekeisti vaikų maitinimo sistemos, parašų. Po šio, daug triukšmo sukėlusio socialinio demaršo, sostinės vadovas su tėvų atstovais sutarė įsteigti darbo grupę, kuri nuspręstų, kaip reikėtų tobulinti vaikų maitinimą darželiuose nemenkinant jo kokybės...

... 2009-jų metų kovas... Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija (NŠTA) oficialiai kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministrą G. Steponavičių ir Socialinės apsaugos ir darbo ministrą R. J. Dagį reikalaujama:

- „nedelsiant sustabdyti *Gender Loops*² įgyvendinimą bet koku lygmeniu, kol nebus išsiaiškinta galima žala šeimai ir vaikams“;
- „užtikrinti, kad lyčių lygybės bei lygių galimybių strategijų priemonės būtų Lietuvoje diegiamos nepažeidžiant šeimos apsaugos principų bei Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų“;
- „pateikti informaciją apie Jūsų vadovaujamos ministerijos poziciją minėtos programos atžvilgiu“; ir kt.

Kaip valdžios vyrai ir politikai reagavo į šį NŠTA kreipimąsi? – Atsakymą randame išsamioje E. Tervidytytės publikacijoje (*Dialogas, 2009 m. balandžio 10 d.*): „Tokios greitos ir galingos valdininkų, politikų bei žiniasklaidos reakcijos seniai neteko regėti.“ Švietimo ministras skubiai sudarė darbo grupę, kuri savaitės laikotarpiu surengė keturis posėdžius... Ministras R. J. Dagys apkaltino Vaiko teisių apsaugos kontrolierę, kad ji kelerius metus nepastebėjusi *Gender Loops* projekto įgyvendinimo... Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai paprašė išskirtinio specialiųjų tarnybų dėmesio... Kauno vicemeras kreipėsi į Generalinę prokuratūrą, kad ši pradėtų ikiteisminį tyrimą...

Sutikime: *visa tai mums – neįprasti ir neįtikėtini dalykai!* Tačiau būtent jie teikia išrinktųjų ugdytojų kartai prasmingos veiklos viltį.

Atsiribokime nuo šių dviejų akcijų, *piliečių* suorganizuotų 2005 ir 2009 metais, turinio bei jų objektyvaus pagrįstumo ir pabandykime atsakyti į kitą, ne mažiau mums svarbų klausimą: *kodėl jos buvo sėkmingos, t.y. sukėlė deramą socialinį rezonansą ir privertė valdžios institucijas atitinkamai sureaguoti?* – Abi jas organizavo Tėvai; abiem atvejais buvo ginami iki mokyklinukų interesai. Tik pirmąja akcija buvo siekiama saugoti fizinę vaikų sveikatą (mitybos optimizavimo klausimai), o antrąja norėta puoselėti darželinukų imunitetą – humanistinių vertybių diegimą ir jų saugojimą (tradicinis požiūris į šeimą, lyčių skirtumų samprata...). Kitais žodžiais, Tėvai stėjo ginti savo vaikų *fizinės ir moralinės sveikatos*. Ar gali tūlas valdininkas, matydamas akivaizdų piliečių principingumą, likti abejingas tokiems kon-

² Apie šios programos vertybines orientacijas buvau užsiminęs PAPA-38 // Tėvai ugdymo partneriai...

stituciniams (žr. LR Konstitucijos 38 str.) jų reikalavimams? – Nebent politinis savižudis, nutaręs daugiau savo kandidatūros nekelti nei savivaldybės, nei Seimo rinkimuose...

Apibendrinančios tezės

1. Minėtų pilietinių akcijų dalyvių („akcininkų“) gretose buvo didelė dalis ugdytojų, kurie save galėtų priskirti *išrinktųjų kartai*.
2. IUK yra „nepaskandinamas laivas“ – ledlaužis, galintis laisvai plaukti šių dienų autoritarizmo sukaustytais švietimo reformos kanalais, išdidžiai ir civilizuoti nešdamas Valstybės demokratiškumą liudijančią vėliavą³.
3. Džiugu, kad savo pilietines teises ir pareigas konkrečiais darbais liudija ikimokyklinukų tėvai, jausdami atsakomybę už savo vaikų fizinę bei moralinę sveikatą, tačiau tenka apgaildestauti, jog likusių ugdytojų grandžių – bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo studijų – „kolegos“ kol kas vadovaujasi stebėtojiška taktika, rodančia abejingumą(!) savo atžalų likimui.
4. Pasitvirtina įtarimai, liudijantys Tėvų pedagoginio išprusimo spragas, kai jų atsakomybė už Vaiko ugdymą apsiriboja maždaug 8–9 vaiko gyvenimo metais, vėliau šią misiją deleguojant Mokyklai ir Universitetui (kurie, kaip žinia, šiuo metu vis dar akivaizdžiai klaidžioja ugdymo vertybių labirintuose...).
5. Būtent paauglių ir jaunuolių Tėvai ne tik galėtų, bet ir privalėtų! lygiai taip pat sėkmingai, kaip ir darželinukų gimdytojai, gelbėti savo vaikų fizinę ir dvasinę sveikatą nuo nežmoniškai didelio kasdienio pamokų kiekio⁴, perkrautų ugdymo ir pasenusių studijų⁵ programų ir pan.

□ □ □

Paradoksalu, tačiau tenka sutikti: be aktyvaus Tėvų dalyvavimo nėra vilties rasti *Išrinktajai ugdytojų kartai*. Tokio pesimizmo šaknys slypi švietimo reformos laukų paviršiuje. Kaip jau ne kartą esu minėjęs, Mokytojai, siūlantys ugdymo novacijas, yra lengvai pažeidžiami: jų geranoriškas idėjas gali stabdyti konservatoriškų pažiūrų mokyklos vadovas, o pastarojo iniciatyvas – blokuoti mokyklos steigėjas ar dabartinės, vis dar autoritarinės ministerijos valdininkai... Tik Tėvai (inovatyvių pedagogų inspiruojami?), ką taip pat jau ne kartą esu minėjęs, yra nesustabdoma jėga, galinti atrinkti vertybinius ugdymo prioritetus ir drauge su Mokytojais žadinti Tautą Dvasiniam atgimimui...

□ □ □

Mielas Kolega, žvelgdami į nuostabaus grožio žaliuojančias laukus ir purpurinį obels žiedą, kurie netruks subrandinti atitinkamus vaisius, pagalvokime apie tokios pat harmonijos alternatyvą švietimo reformos baruose – *Išrinktųjų ugdytojų kartą*, pasitikinčią savo jėgomis, įsisąmoninusią pilietines teises ir pareigas, suprantančią savo atsakomybę už Tautos, Valstybės ir Lietuvos išlikimą.

Nuoširdžiai
Albertas

Atgal

³ Žr.: PAPA-34 – PAPA-37, o taip pat ir šio numerio publikacijas.

⁴ Žr.: PAPA-28//Aktualija.

⁵ Žr.: A. Piličiauskas. Švietimo ir mokslo reforma: būti ar pūti? //

http://www.piliciauskas.info/Straipsniai/Nepublikuoti/svietimo_ir_mokslo_reforma.pdf .

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

IŠRINKTOJI UGDYTOJŲ KARTA: PIRMIEJI ŽINGSNIAI

Norėčiau susitelkti tik į du klausimus, kuriuos laikyčiau esminiais, pačiais svarbiausiais iš strategiškai reikšmingų ir vertybiškai prioritetinių. Juos formuluočiau be jokių užuolankų – tiesmukai ir paprastai:

- *Kodėl būtina gelbėti žmoniškumą nuo išsigimimo⁶, o žmogų nuo sužvėrėjimo?*
- *Kodėl šios atsakingos misijos privalėtų imtis išrinktoji ugdytojų karta (IUK)?*

Suprantu, pirmiausia reikėtų pagrįsti šį aliarmuojantį autoriaus susirūpinimą: ar tikrai žmoniškumui iškilo mirtinas pavojus? – Argumentų, patvirtinančių šį nuogaštavimą, galima rasti kone kiekviename PAPA numeryje⁷. Čia paminėsiu tik keletą faktų, kurie maistančiam žmogui privalėtų kelti didžiulį nerimą.

Išsigimimą liudijantys „sertifikatai“...

1. Kuo toliau, tuo labiau įsigali neapykanta žmogui, pastarąją *apriori* suprantant kaip priešą, konkurentą. Apgailėtina, tačiau šį pykčio perkreiptų veidų „bendravimo“ pavyzdį pastoviai tiražuoja politikai, besisvečiuojantys TV ekranuose ir

radijo studijose. Beje, šios žmogiškojo elgesio anomalijos kelia žiniasklaidos reitingus⁸, o tai reiškia, kad mes jomis žavimės...

2. Žiniasklaida chroniškai – tikslingai ir kryptingai propaguoja jėgos kultą kaip pagrindinę problemų sprendimo priemonę (amerikietiški koviniai trileriai, interneto žaidimai „žudyk ir išlik nepažeidžiamas“ ir t.t.)⁹.

⁸ Vienoje „Neišjunk TV“ radijo laidoje dalyvaujanti komercinės televizijos prodiuserė, garsėjanti tuo, kad savo produkcija ypatingai propaguoja moralinius šlykštalus, tiesioginiame eteryje bandė nuoširdžiai gėdinti klausytoją. Tačiau šis verslininkas (negaliu čia vartoti žodžių „menininkas“ ar „žurnalistas“) ją labai paprastai paprotino: „Taigi tamsta gali perjungti kitą kanalą“. Toks „klasikinis“ paaiškinimas akivaizdžiai liudija, kad mūsų žiniasklaida ne tik neprisiima pilietinės atsakomybės už žmogaus asmenybės puoselėjimą, bet ir neįaučia jokios moralinės kaltės. Ji akivaizdžiai suinteresuota blogio sklaida, nes pati juo minta (žr. S. Karalienės ciklą publikacijų PAPA žurnale žiniasklaidos tema): juk kaip intriguojančiai atrodo straipsnis ar TVR laida, kurioje dvikojai aiškinasi tarpusavio santykius badydami vienas kitą ragais ir spardydamiesi kanopomis... Tiesiog – žavu...

⁹ Negalvokim, kad tokie gyvuliškai žmogiški bendravimo santykiai būdingi tik lietuviams, arba kad tai sovietinių laikų moralinis palikimas. Ir Amerikoje, ir Vokietijoje, ir Suomijoje... netikėtai išiveržęs į patalpas jaunuolis gali iššaudyti dešimtis nekaltų žmonių... Masinė kultūra, žiniasklaidos tikslingai ir kryptingai sėjamas amoralumo virusas padarė „savo juodąjį darbą“: Žmogus daugelio sąmonėje mutavo į gyvulį, skirtą hedonistiniams koridos potyriams, o Artimas tapo Beverčiu tolimu...

⁶ Žmoniškumo sąvokos turinį čia vartosime pačia paprasčiausia forma – altruistinė (*agape*) meilė žmogui, pagarba artimui, atjauta gyvybei ir kiti su šiomis nuostatomis susiję asmenybės vertybiniai principai ir veiksmai.

⁷ Žr., pavyzdžiui: „Visuomenės pilietiškumas ir neįgalumas: situacija, priežastys, sąveika“ // PAPA-14; „Lietuviškojo blogio fenomenas: šaknys, priežastys, išvalgos“ // PAPA-29; ir kt..

3. Pasinaudojant ekonominės krizės situacija pavojingai didėja plėšimai, žudymai, prievarta... Ir šiuo „verslu“ daugiau užsiima ne badaujantys, o nusikaltėliai, skausmo darymą kitam žmogui pavertę asmeniniu pomėgiu.
4. Tautos kūną ir dvasią naikina piktybinė Egoizmo kupra, kai žemiškosios būties tikslu tampa materialinės vertybės nesušiūstant apie jų rikošetą – poveikį kitų žmonių saugumui, sveikatai, Gamtai...¹⁰
5. Arogancija, dirbtinai sureikšminant savo asmenį, tuo pat metu niekinant kitus, stovinčius hierarchinių laiptelių apačioje... Ir tai pasakytina ne apie kokius nors gariūnų „milžinus“, o apie Prezidentūros, Švietimo ir mokslo ministerijos klerkus (su kuriais ne kartą teko bendrauti) ir kurie privalėtų rodyti pagarbos žmogui pavyzdžius... Deja, dažnas jų vienašališkai tau suteikia mažaverčio vasalo ar baudžiauninko statusą, tuo lyg sureikšmindamas savo socialinį svorį, jį išsakomas mintis¹¹.
6. Blogio platintojai nusitaikė į vieną svarbiausių, žmoniškumą puoselėjančių institucijų – Šeimą: buvusią tradiciškai tvirtą moralinę jos struktūrą siekiama žūt būt paversti siurrealistiškai klampia mase, kurioje nyksta vertybinės Tėvo ir Motinos funkcijos. Ir tai ne vien daug triukšmo sukėlęs Šeimos koncepcijos svarstymas Seime ar skandalu virtęs *Gender Loops* programos diegimas šalies

Gaila nekaltai žudomų amerikiečių, vokiečių... Bet mūsų – tik trys milijonai...

¹⁰ Pavyzdžiui, vagims nesvarbu, kad 2009 m. kovo 23 d. Rokiškio rajone iš tarptautinio produktotiekio išsiliejusi vagiama nafta sukėlė tikrą ekologinę katastrofą, kurios pasekmes prie Vyžuonos gyvenantys žmonės jau nežinia kiek laiko... Svarbu – nauda man, negalvojant apie pasekmes kitiems...

¹¹ Vienos mokyklos direktorė seminaro dalyviams pasakojo apie ministerijos pasiuntinius, atvykusius „spręsti tinklo optimizavimo“ klausimus: mokytojų ir mokinių tėvų argumentus jie sėkmingai „gesino“ vietos šeiminkams adresuotais raginimais – „pirmiau muilu nusiplaukite dvokiančias rankas ir galvas, o jau tada kalbėkite“...

vaikų darželiuose... Tam orientuota visa *Gender mainstreaming* politika¹², kurios vizijoje akivaizdi santuokos perspektyva: „vyras – vyras“, „moteris – moteris“¹³.

Tai tik mažas žiupsnelis argumentų, rodančių socialinės situacijos sudėtingumą ir pavojingumą. Liko nepaminti vaikų ir tėvų, o taip pat mokinių ir mokytojų santykiai, alkoholio ir narkotikų žabangos bei pražūtingi karai šalies keliuose, vaikų ir suaugusiųjų savižudybės ir t.t., ir t.t. Jie visi liudija mūsų fizinį ir dvasinį grimzdimą į liūną,- grimzdimą akivaizdų, tikslingą ir nesustabdomą.

Tiesa, šioje vietoje galima abejingai išstarti: autorius rodo savo pesimistinį požiūrį į visuomenės raidos procesus... Sutinku. Tačiau vis tik jaučiu savo pareigą atkreipti optimistų dėmesį tik į vieną nerimastingą faktą – pranešimus apie katastrofišką situaciją Australijoje, kuri jau vadinama „pirmąją globalaus atšilimo auka“¹⁴. Antra vertus, galime kol kas save guosti – „Visa tai dar toli nuo mano Lietuvos, todėl aš dar galiu pasiausti... “ Ar tokie samprotavimai

¹² Žr.: PAPA-38.

¹³ Žinant, kad senovės Romos armiją lydėdavo ožkų divizija, kurios paskirtis buvo tenkinti karių seksualinius poreikius, matyt, perspektyvoje galima galvoti ir apie tokią šeimos bei santuokos kombinaciją: „vyras – ožka“, „moteris – ūšuo“ ir pan...

¹⁴ „Amerikiečių laikraštis „The Los Angeles Times“ rašo, kad norintieji sužinoti, kaip atrodo globalinis atšilimas, turėtų pažvelgti į Australiją“. Čia situacija jau katastrofiška: Pietų Australijos regionai kenčia nuo nesibaigiančios sausros ir miškų gaisrų, šiaurė – nuo musonų sukeltų potvynių ir įvairių infekcijų. Rajone, kuris aprūpina visą Australiją grūdais ir vaisiais, *pastaruosius dešimt metų iškrepta perpus mažiau kritulių nei įprasta*. (Taigi, ne retsykais pasitaikanti sausra...) Ūkininkai arba parduoda žemes, arba jas apskritai palieka. Čia prasidėjusios ir dešimtmetį trunkančios sausros pasižymi mirtinomis bangomis, dėl kurių žūsta augalai ir gyvūnai. Daug savižudybių, dūžta šeimos, visiškas bankrotas. Tuo tarpu Australijos šiaurėje gerokai pailgėjo liūčių sezonas. Žemė ten išmirksta tiek, kad tenka atidėti mirusiųjų laidotuves. Čia prasidėjo maliarijos epidemijos... (*Lietuvos žinios*, 2009 m. balandžio 16 d.)

išmintingi, palieku teisę spręsti (ir apsispręsti!) gerb. Skaitytojui¹⁵.

Pirmieji IUK žingsniai...

Tarkime, priėmėme sprendimą: *ryžtamės gelbėti žmoniškumą nuo išsigimimo*. Kitais žodžiais, norėtume gelbėti žmogų nuo sužvėrėjimo. Iškyla natūralūs klausimai: *kas ir koku būdu privalėtų imtis atsakomybės?*

Žinant, kad klausimas yra ypatingos svarbos ir kad jis tiesiogiai sietinas su visos planetos išsaugojimu, atsakomybę turėtume prisiimti kiekvienas: dvasininkas ir teisėsaugininkas, medikas ir žemdirbys, ugdytojas ir verslininkas, miškininkas ir aplinkosaugininkas, žurnalistas ir... Žodžiu, visi. Tačiau „visų atsakomybės“ vaisius jau turime ir juos skanaujame¹⁶.

Taigi, kam deleguosime *pagrindinę atsakomybę* už žmoniškumą, o tuo pačiu – mūsų pačių, ateities kartų ir planetos išsaugojimą? – Atsakymas, mano galva, būtų toks: **IUK!** Būtent išrinktųjų ugdytojų karta, ugdytojai, nepraradę pilietinės atsakomybės ir aktyvumo. Tačiau tarp jų pirmuoju smuiku privalėtų groti darželinukų, mokinių ir studentų *tėvai*, glaudžiai sąveikaujantys su pedagogais. (Kodėl? – Atsakymas jau pateiktas įžanginiame šio PAPA numerio straipsnyje.) Taigi, šiandien susiklostė tokia socialinė situacija, kad jos kontrolės ir optimizavimo negalime deleguoti nei Bažnyčiai, nei Policijai, nei Krašto apsaugos ministerijai, nei kokiam nors visuomeninei organizacijai... Visus juos galima tik kviešti į talką – jungtis į IUK gretas.

Kokia taktika ir kokio veiksmų nuoseklumo galima būtų linkėti Tėvams – „nepaskandinam ledlaužiui“?

Mokykla – pagrindinė viltis...

¹⁵ Tikiu, jam tolimes tūlo anglo, krintančio iš 17 aukšto ir ties 7-tu aukštu galvojančio „Kol kas viskas vyksta normaliai“, šaltakraujškumas...

¹⁶ Padėčiai ir pasekmėms paaiškinti čia tinka patarlė: „Devynios auklės – vaikas be galvos“.

Pirmiausia patartina atidžiai peržiūrėti *ugdymo turinį*, kurį mūsų atžaloms siūlo bendrojo lavinimo Mokykla. Kodėl tai svarbu? – Todėl, kad labai panašias vertybes propaguoja ir „kraštinės grandys“ – ikimokyklinis ugdymas ir aukštasis mokslas.

Pažintį su Mokyklos diegiamais vertybių prioritetais pradėkime nuo naujausio švietimo kaitos dokumento – „*Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*“ (Vilnius, 2008). IUK atstovams galėčiau pasiūlyti paslaugą – keletą reikšmingų faktų, padėsiančių suprasti „kas yra kas Lietuvos švietimo sistemoje“.

Minėto dokumento (patogumo dėlei pavadinkime jį *atnaujintomis programomis*) Pratarmėje rašoma, kad 2008–2009 mokslo metais –

„mokytojai ir mokyklos ieškos modernių, „XXI a. mokyklos“ ugdymo turinio įgyvendinimo modelių. Mokytojai turės galimybę išbandyti, kaip pritaikyti ugdymo turinį įvairių poreikių ir gebėjimų mokiniams, kaip stiprinti integracinius turinio ryšius, optimizuoti dalykų turinio apimtį, didinti mokinių mokymosi motyvaciją, kurti palankią mokymuisi bendradarbiavimu grįstą aplinką“ (psl. 3).

Kur ir kiek šiuose ketinimuose galima išžvelgti Mokyklos *pastangas gelbėti mūsų aptariamą žmogiškumą, puoselėti dvasingumą, altruizmą ir kt.* pamatinės humanizmo vertybes, – palieku spręsti gerb. Skaitytojui.

Tiesa, Vilties žiburėlis suspindi skyriuje „Bendrųjų programų sudarymo principai“. Vienas jų skelbia:

„Pagrindinės darnaus vystymosi temos – kultūrų, biologinė ir kraštovaizdžio įvairovė, atsakomybė už aplinkos išsaugojimą vietos ir pasaulio mastu, taika ir konfliktai, pilietiškumas, skurdo mažinimas, klimato kaita, demokratija, teisingumas, sveikata, lyčių lygybė ir kt. – integruojama į dalykų ugdymo turinį“ (psl. 7; *kursyvas* – A.P.).

Ne žiburėlis, o žiburys išsibėgia skaitant IV skyrių „Ugdymo tikslas ir laukiami rezultatai“:

„Tikslas – plėtoti dvasines, intelektines ir fizines asmens galias, ugdyti aktyvų, kūrybingą, atsakingą pilietį, įgijusį kompetencijas, būtinas sėkmingai socialinei integracijai ir mokymuisi visą gyvenimą“ (psl. 7; kursyvas – A.P.).

Deja, tolesnė pažintis su atnaujintomis programomis vilties žiburėlius gesina, kol pagaliau, pradėjus analizuoti dalykų ugdymo gaires, turinio apimtį, mokinių pasiekimus ir vertinimus, skaitančiojo vaizduotę apgaubia tirštas rūkas... Tada supranti, kad strategų įvaldytą tuščiavidurę deklaracijų techniką, kurią sėkmingai taikėme dar 20 a. pabaigoje¹⁷, esame tvirtai pasiryžę ir toliau naudoti.

Kompetentingi apsišaukėliai...

Šviežiame generalinio štabo pranešime – „Informuoja ministerija“ skaitome: „Naujosiose bendrosiose programose didesnis dėmesys skiriamas ne akademinėms žinioms, o mokinio gebėjimams, kompetencijoms ugdyti“ (*Dialogas, 2009 m. balandžio 24 d.*). Ar tai nereiškia, kad išsidavėme, arba, pavartojus žargoną, „išsidūrėme patys save“? Juk apie minėtų dvasinių galių, tikslo sampratoje užimančių garbingą pirmąją vietą!, ar kokių ten bendražmogiškų vertybių plėtotę tiesiog „pamiršome“ mokytojus informuoti... (Lyg visa tai būtų kažkokios dešimtos eilės siekiamybės.)

Ar reikia stebėtis, kad jeigu strategai „pamiršta“ akcentuoti, mano galva, svarbiausią ir aktualiausią šių dienų švietimo tikslą, lygiai taip pasielgia ir atnaujintų programų sudarytojai, ir ... mokytojai¹⁸. Pateiksiu vieną pavyzdį.

Gamtamokslinio ugdymo priede pasirinkau, manyčiau, vieną šiuo metu mūsų visuomenei pačių aktualiausių ugdymo nuostatų, kurią numato diegti atnaujintosios programos (ir kuri glaudžiai siejasi su

šios mano publikacijos tema) – „*Jausti atsakomybę už save, savo veiksmus, rūpintis kitais*“ (psl. 921). Tai 9 tema – „*Energijos ir fizikinių procesų pažinimas*“ (9–10 kl.). Ir ką gi: „*Gebėjimų*“ skiltyje skaitau apie mechanines ir elektromagnetines bangas, kvantines šviesos savybes, branduolinės energijos ir radioaktyviųjų medžiagų naudojimo pranašumus ir trūkumus...

Privalau prisipažinti: mano akys ir vaizduotė čia nesurado jokio impulso. kuris mokinių gebėjimus susietų (bent jau provokuotų kreipti!) su pilietinės atsakomybės ar altruizmo puoselėjimu (į kuriuos, manyčiau, turėtų orientuoti aukščiau minėtoji moralinė nuostata...) Tiesa, nesu gamtamokslinių dalykų specialistas, tačiau, tikiu, ir fizikos mokytojas būtų dėkingas už dalykinį ir metodinį „pasufleravimą“, susijusį su vertybių auklėjimu! Juk šioje profesinės veiklos dalyje dažnas mokytojas pagrįstai jaučia nevisavertiškumą!

Žvilgsnis nukrypo į antrąją šios nuostatos ugdymo skiltį „*Žinios ir supratimas*“... Deja, rezultatas – tas pats. Todėl žvelgiu į trečiąją, su minėta nuostata susijusią, skiltį – „*Ugdymo gaires*“. Randu paminėtus tokius terminus: šviesos difrakcija ir interferencija, fotoefekto reiškiny, energijos virsmas šiluminėje ir atominėje elektrinėse... Ir pačiame gale – eureka! Pagaliau pažymėta: „*Diskutuojama apie gyventojų veiksmus avarijos atominėje elektrinėje atveju*“ (psl. 921). Ir – viskas!

Man atrodo, kad tai – primityvu, skurdu, dirbtina... Mat, lieka neaišku, ką derėtų tokioje diskusijoje akcentuoti ir kokius mokinių jausmus aktyvinti. Dar daugiau: beskaitant visus dalykinius šios ugdymo nuostatos akcentus mokytojas pagrįstai gali pamiršti, kad Vaiko asmenybės sužmoginimo tikslu svarbiausia siekiamybė turėtų būti atsakomybės už save, savo veiksmus ugdymas, rūpinimosi kitais puoselėjimas¹⁹...

¹⁷ Žr. 2002, 2003 metų bendrųjų programų vertinimus (PAPA-10; PAPA-28; PAPA-33; ir kt.).

¹⁸ Leisiu sau pasikartoti: taip bus visuomet, jeigu IUP nepateiks savo principingo apsisprendimo ugdymo prioritetų klausimu!

¹⁹ Norėčiau matyti, kaip gerb. Autoriai, sumanę tokią aktualią nuostatą („Jausti atsakomybę už save, savo veiksmus, rūpintis kitais“) patys sugebėtų

Auklėjimas – pirma mokymo

Norint, kad vaikas mokytųsi, jį pirma reikia *auklėti*. Pavyzdžiui, būtina įrodyti, kad *tik altruistinė pagalba kitiems žmonėms istorijos tėkmėje padėjo žmogui-individui išlikti ir evoliucionuoti...* Mūsų laikais, be kita ko, ji tapo *pilietinės pareigos ir atsakomybės pagrindu...*

Supratus šių vertybių svarbą galima žengti tolesnį žingsnį. Tarkim, aš, norėdamas kuo geriau atlikti pilietinę pareigą ir liudyti savąjį altruizmą, *privalau būti kompetentingas – greta kitų dalykų gerai išmanyti mechanines ir elektromagnetines bangas, kvantines šviesos savybes, branduolinės energijos ir radioaktyviųjų medžiagų naudojimo pranašumus ir trūkumus...* Tik tokiu būdu (neneigiu, kad negali būti ir kitokių) aš galiu puoselėti savąją *sąmoningą nuostatą „Jauti atsakomybę už save, savo veiksmus, rūpintis kitais“...*

Utopija? – Ne. Turime konkrečių pavyzdžių, kuriuos pateikia specialistai – gamtamokslininkai²⁰. Jie akivaizdžiai parodo tas galimybes, kai *auklėjimas eina ugdymo proceso priekyje, arba lygia greta su*

įdiegti mokiniams įsitikinimo lygmens *altruistinę orientaciją, perteikdami minėtą ugdymo turinį...* Manau, garsiojo deklaratyvumo pasekmių neišvengti... Panašus rezultatas gautųsi, jeigu į baseiną, sklidiną vandens, įbertume pusę arbatinio šaukštelio cukraus... Viena vertus, niekas negalėtų teigti, jog vanduo nesaldintas ir, antra vertus, turbūt niekas negalėtų pajusti pasikeitusio tirpalo skonio... Taip ir su mūsų vaikų auklėjimu: negali sakyti, kad neauklėjame (juk oficialiuose dokumentuose užfiksuoti atitinkami tikslai!), bet turime pasekmes tokias, kokias turime... Ir dėl kurių chroniškai dejuojame (išskyrus, gal tik ŠMM strategus,- jiems ugdymo rezultatai, kaip minėta, kelia susižavėjimą,- žr. PAPA-38).

²⁰ Turiu galvoje PAPA numeriuose ir seminaruose mokytojams ne kartą minėtą ir cituotą Irenos Stulpinienės leidinį «Физика языком сердца» (2006 m.) ir neseniai (2008 m.) parengtą Viktorijos Bak «Биология языком сердца». Su abiejų šių knygų turiniu (beje, manyčiau, tikrai aktualiu mūsų šių dienų Mokyklai) galima susipažinti apsilankius Humanistinės pedagogikos (žr. PAPA-23// „Ne vien duona žmogus gyvas“) svetainėje <http://www.humanistinepedagogika.lt> .

mokymu – žinių perteikimu. Tik kažkodėl atnaujintų programų autoriai šiomis nuostatomis nesiremia (nežino?) ir nerekomenduoja bent kaip alternatyvaus būdo Vaiko asmenybės vertybių sistemai puoselėti... Gal nenaudinga, nes, kaip minėjau, kur kas paprasčiau dešimtmečiais deklaruoti strategines *auklėjimo* siekiamybės ir nieko nedaryti jų praktiniam įgyvendinimui?²¹ – Žeidžia? – Sutinku ir atsiprašau. Tačiau būtent todėl nuoširdžiai patariu: įrodykite konkrečiais darbais, kad tokie kaltinimai neturi pagrindo...

Norėčiau pacituoti minėtą I. Stulpinienės knygą:

„Kiek dar kapanosimės su tuo enciklopediniu lavinimu?! Tiksliai pastebėjo G. Lichtenbergas: „Kas supranta tik fiziką, nesupranta ir jos“. Mokiniai, žinoma, nemoka paaiškinti tokios susidariusios padėties, užtat jie puikiai jaučia, kad situacija nenormali,- mokykla nuo mokslo atsilieka per pusę amžiaus! Todėl sąmoningai ar nesąmoningai įvairiais būdais jie protestuoja prieš mūsų pastangas prifarširuoti į jų galvas kiek galima daugiau faktų, ir dažnai, deja, apskritai nustoja mokytis. Atrodytų jie vis garsiau mums šaukia: „*Nenoriu žinoti viską – save norėčiau pažinti!*“ (175 psl., *kursyvas – A.P.*).

Integracijos mirażai...

Gal, sakysite, kad „auklėjamąją fizikinės temos dalį“ įvykdys etikos mokytojas?²² – Ir vėl neapgaudinėkime patys savęs. Pirma, šių dienų etikos vadovėliai taip pat daugiau orientuoti žinių perteikimui, bet ne mokinių įsitikinimų puoselėjimui. Antra, įvairioms priežastims veikiant šio dalyko pamokas labai dažnai veda mokytojai, „kuriems mokykloje trūksta pedagoginio krūvio“ ... Trečia, plačiai reklamuojama atnaujintų programų siekiamybė – *dalykų in-*

²¹ Matyt, labai dar gajus išlikęs mumyse netolimų laikų prisipažinimas: viena galvoju, kita sakau, o trečia darau...

²² Dokumente teigiama: „26. Dalykų mokytojams rekomenduojama susipažinti su kitų ugdymo srities dalykų programomis, ieškoti galimybių integruoti ugdymo turinį pirmiausia ugdymo srityje ir su kitų ugdymo sričių dalykais“ (psl. 10).

tegracija²³ sulaukia akivaizdaus mokytojų priešinosi...

Taip pat nereikia tikėtis, kad dalyko pamokos *auklėjamoji* funkcija išryškės naujuose, pagal atnaujintas programas parengtuose vadovėliuose²⁴. Ne, mielas ugdytojau, šios pagalbos („kepto viščiuko“), atrodo, tikėtis neverta, nes jų niekada nebus²⁵...

Liūdna, oi liūdna...

Belieka dar ir dar kartą priminti: *užsibrėžti, tačiau nevykdomi strateginiai tikslai demoralizuoja Mokyklą, Mokytoją ir Švietimą...* Juk Visuomenė, žinodama viliojančiai patrauklius mūsų išpareigojimus ir matydamą visiškai kitokią socialinę situaciją Mokykloje ir Valstybėje, pagrįstai gali kaltinti mus profesine *nekompetencija* arba/ir *abejingumu* laisvanoriškai prisiimtai misijai. Kitais žodžiais, mus, ugdytojus, galima „apibūdinti“ arba nekompetentingais apsišaukėliais, arba/ir socialiniais išdavikais...

Nors iš gėdos neraudonuojame, tačiau išeities ieškoti privalėtume: nuo šių kaltinimų mus, mokytojus, gali išgelbėti tik *išrinktoji ugdytojų karta*, paaiškinusi ministerijos strategams, mokyklų vadovams ir mokytojams, kad šiandien Mokyklai, jos bendruomenėms ir visuomenei *ŠIRDIES KALBA yra labiau svarbi ir reikšminga*, nei, pavyzdžiui, savitikslių elektromagnetinių bangų ar radioaktyviųjų medžiagų naudo-

²³ Ši „mada“ mūsų mokyklose jau buvo bandoma diegti 20 a. paskutiniame dešimtmetyje...

²⁴ „27. Vadovaujantis Bendrosiomis programomis rengiamos mokinių pasiekimų tyrimų ir patikrinimų programos ir užduotys, vadovėliai ir kitos mokymo ir mokymosi priemonės, mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos ir kiti ugdymo turinį reglamentuojantys teisės aktai“ (psl. 10).

²⁵ „Gerb. Šuminiene viešai paskelbė, kad seminarai dėl atnaujintų BP yra neprivalomi ir mokyklos bei mokytojai turi teisę patys pasirinkti būdus, kaip pasirengti jas įgyvendinti. Ir kad *vadovėliai pagal tas programas niekada nebus parengti* (kursyvas – A.P.), nes juk mokslo žinios nesikeičia – teks imti ir skaityti tuos pačius, kurie patvirtinti kaip galiojantys ir kurių krūvos dulka mokyklų bibliotekose“ (*Dialogas*, 2009 m. balandžio 24 d.).

jimo išmanymas (kurį, beje, sužvėrėjęs dvikojis gali panaudoti destruktiniams – teroristiniams, diversiniams etc. tikslams).

□ □ □

Paradoksali išvalga: įsivyravus ugdymo institucijose *ŠIRDIES KALBAI* stebėtinai *išaugtų Mokytojo autoritetą ir prestižą*. Juk šiandien ši profesija – nepopuliari ne dėl mažo atlyginimo ar trumpų atostogų. Žemą prestižą lemia tai, kad Mokytojo *teikiamos vertybės yra menkavertės*: jau paauglys suvokia, kad jam reikalingas žinias jis gali surasti ir be mokytojo pagalbos, tačiau *dvasinės šilumos*, kurios deficitą dažnas jaučiame, informacinės komunikacinės technologijos (IKT) nespinduliuoja, nes pačios primena ledą luitą... *ŠIRDIES KALBOS* kursų internetas nesiūlo.

Ar ryšimės gelbėti žmoniškumą?

Ar gelbėsime žmogų nuo sužvėrėjimo, o Tautą nuo išsigimimo? – Atsakymas priklauso tik nuo mūsų pačių sąžinės ir pilietinės atsakomybės išsamoninimo. Jeigu, gerb. Skaitytojau, į šiuos klausimus atsakai *taip*, tai Tu privalėtum pretenduoti į IUK narius, *aktyvinančius ir vienijančius* Lietuvos tėvų forumą (LTF), Nacionalinę šeimų ir tėvų asociaciją (NŠTA), Katalikų tėvų asociaciją (KTA) ir kitas visuomenines organizacijas... (Matyt, pradžia nereikėtų galvoti apie kokio nors naujo juridinio asmens steigimą, organizacijos nuostatus ar nario mokestį,- svarbu vidinis imperatyvas – troškimas veikti Tautos labui.)

Pirmaeilis IUK siekinys – *nustatyti ugdymo prioritetus*, t.y., kas šiandien ugdymo procese yra svarbiau: savitikslių mokinių žinios, mokėjimai, įgūdžiai (ŽMI²⁶) ar humanistinės vertybės? Žinių informacinė visuomenė (ŽIV²⁷) ar ŽMOGUS? – Belieka pridurti, kad pasirinkus pirmąsias šių dviejų porų dalis (ŽMI ir ŽIV) išrinktoji ugdytojų karta savo veiklos prasmingumo netenka, nes šios vertybės ugdymo procese

²⁶ Asociacija su rusišku žodžiu – atsitiktinė...

²⁷ Asociacija su šių laikų maru – atsitiktinė...

jau dabar turi akivaizdų prioritetą (beje, su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis...). Deja... Taigi pasirinkimo lyg ir neturėtų būti,- *būtinai ryžtingi veiksmai.*

Išvados

1. Situacija Mokykloje, visuomenėje ir visame pasaulyje jau reikalauja ne diskusijų (apie tai, kad reikėtų *kažką* daryti...), bet konkrečių veiksmų padėčiai kontroliuoti.

2. Piliečiai, suprantantys situacijos trapumą, privalėtų patys vienyti (išrinktoji ugdytojų karta) ir vienyti kitas jėgas (visuomenines ir valstybines organizacijas, asociacijas, forumus...) kilniam tikslui – kad „aklieji praregėtų, o kurtieji išgirstų“ ...

3. „Sveikieji“ – išrinktųjų ugdytojų karta – turėtų jausti didžiulę sąžinės graužatį, jeigu matydami Tautos dvasinį išsigimimą ir visai Planetai grėšiančią katastrofą toliau stengsis išsaugoti stoisą abejingumą, ramybę ir pasyvumą.

Nuoširdžiai

Albertas

Atgal

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktikumus“, kuriame talpinamos auklėjamosios temos iš Klasės auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“.

1. 1. 2. Šeimos identiteto suvokimas

Lolita Navickienė

Šeima – tai maža ir nepakartojama valstybė su savomis įstatymus leidžiančiomis, vykdančiomis ir saugančiomis institucijomis, tradicijomis, papročiais bei nepakartojama dvasia.

Integracija:

L. Navickienės eilėraštis „Mano šeima“

Įvadinė informacija

Paimkite popieriaus lapą ir padalinkite jį į tris vertikalias dalis. Pirmoje skiltyje atsakykite į šiuos klausimus.

1. Kuo ypatinga Jūsų šeima? Kas Jūsų šeimos gyvenime yra nepaprasto, išskirtinio, savito ir brangaus?
2. Kokius ypatingus pomėgius (hobi) turi Jūsų mama?
3. Kuo domisi Jūsų tėtis?
4. Kokius darbus mėgsta laisvalaikiu dirbti jūsų šeimos nariai? Kokius ypatingus pomėgius jie turi?

Ugdomosios veiklos nuostata

Pasiklausykite skaitomo eilėraščio ir palyginkite savo atsakymus su šios, tarkim, vieno nepažystamo Jūsų bendraamžio šeimos aprašymu. Ar norėtumėte tokią šeimą pažinti ir su ja bendrauti? Kuo ji yra ypatinga?

Mano šeima

Tuopų gatvėj ant kalno stovėjo namelis.
Nedidukas toks, pilkas. Švarus jo kiemelis.
Greta augo tuopos ir liepa aukšta.
Jau pusamžį ten gyveno šeima.

Šeima kaip šeima. Mylėjo viens kitą.
Brangino, globojo, tėvų kaip sakyta.
Nameliai alsavo gerumo dvasia,
Sutikdavo svetį su duona, druska.

– Kas ten ypatingo? Kerėjo gal turtai?
– Oi, ne! Pačių viskas buvo sukurta!
Kiekvienas kampelis kvepėjo švara,
Su meile ir gėriu rokuota tvarka.

Mama tos šeimynos mylėjo gėles,
O tėtis – šermukšnius, kriaušaites, slyvas.
Medžius jis globojo lyg brolius savus.
O tie jam kasmet vedė derlius gausius.

Už namo toliau sviro sodo gausa,
O pietryčių pusėj – žiedų marguma.
Mama ten purendavo savo valdas –
Serenčius, jurginus, radastas, rožes.

Bet ką aš čia klosiu viską jums vienas.
Dar imsiu kur klysti į tolimes pievas.
Jaunėlio visi paklauskim geriau:
Ką tart apie šeimą jis gal išsamiau?

- Jei ką išsamiau, tai žmonės mes – darbštūs,
Tėvelis dar mūsų gali būt meistras!
Kam stalą sukalti, kam – suolą, kėdes,
Žodžiu, jis turi rankas auksines.

Ir aš nuo vaikystės bandžiau meistravoti,
Tai šaukštą išdroždavau, dubenį kokį.
Anąkart bandžiau padaryti ratus,
Pavyks gal, kai laiko po pamokų bus.

Manoji sesuo – taipogi kūrėja,
Lėles pasipuošus, rūbus siuvinėja.
O vakar netruko sukurpti sagas,
Iš sėklų margų, įdomias, neprastas.

Jei Tuopų gatvė pas mus kas ateina,
Ir kelio kaimynų paklausti užėina,
Visi greit pasako: „Jie – žmonės geri,
Tokie kūrybingi, nuoširdūs, savi“.

Jei jūs į mūs gatvę sumanę užsuksit,
Ateikit po liepa, išdidūs nebūkit,
Juk šiomet, kaip visad, prinoko vyšnia,
Ir rožės pražydo – bus puokštė gera.

Dorinis disputas

Dar kartą paklauskite mano skaitomo eilėraščio ir vidurinėje lapo skiltyje atsakykite į šiuos klausimus:

1. Kuo ypatinga ši, eilėraštyje pristatyto, tarkim, Jūsų bendraamžio šeima? Kas jos gyvenime yra išskirtinio, tik jai būdingo?
2. Kaip galėtumėte glaustai apibūdinti šią šeimą?
3. Kodėl šios šeimos tėvai pasirinko tokį hobi? (...akivaizdu, kad šeima turi altruistinių siekių kitiems dovanoti džiaugsmą, motina – gėles, vaišingas tėvas – sodo gėrybes).
4. Įvertinkite dukters ir sūnaus mėgstamus užsiėmimus? Ar bandėte tokių darbų patys atlikti? Kaip jautėtės, galėję atlikti kokį originalų darbą?

Užpildę vidurinį lapo skirsnį, trečioje jo dalyje atsakykite į klausimą: Ką aš galėčiau padaryti, kuo prisidėti, kad mano šeima, jos gyvenimas, laisvalaikis būtų ypatingesnis, spalvingesnis ir savitesnis?

Papildomai šia temą dar galima nagrinėti:

Tarptautinė šeimos diena (05-15): Jungtinių tautų organizacijos sprendimu ši data minima nuo 1994 metų. Daugumai žmonių šeima – tai saugumo ir laimės uostas, į kurį po visų kasdienybės audrų norisi saugiai sugrįžti. Ji kartu ir didžioji gyvenimo mokykla, kurioje mes gauname pirmąsias savitarpio supratimo, tolerancijos ir solidarumo pamokas. Nepaisant greitų socialinių pokyčių, šeima – kiekvienos visuomenės stabilumo centras, garantuojantis jos išlikimą. Kokių Tėčiu ar mama užaugęs(usi) ne/norėtum būti? Kodėl myli savo Tėtį? Mamą? Brolį? Sesę?.. Kokią savo būsimos šeimos tradiciją norėtum puoselėti? Kodėl?

Tėvo diena²⁸ – pirmasis birželio sekmadienis. Kol kas maža šeimų, kuriose ši šventė yra švenčiama. Galbūt dėl to, kad šventės laikomos sentimentalium dalyku, kai žmonės dalijasi savo jausmais. O vyrai iš mažens mokomi, kad „tikram vyrui“ sentimentalumas turi būti svetimas. Bet tėčiai, kaip ir motinos, nori dėmesio, padėkos, tad tikrai nudžiugtų sulaukę nedidelės dovanėlės ar tiesiog sveikinimo nuo savo vaikų ir žmonių.

Iš tiesų psichologų nustatyta, kad vaiko auklėjimui tėvas turi didžiulę reikšmę. Pastebėta, kad moteriai dar tik nešiojant kūdikį, svarbu, kad tėvas užmegztų su juo kontaktą – kalbintų ne tik žmoną, bet ir dar negimusį kūdikį. Vaikas, ypač berniukas, perima iš tėvo daugelį savybių, o pirmiausia, ydas, mat yra linkęs mėgdžioti savo lyties asmens labiausiai išsiskiriančius veiksmus. Pavyzdys jam dažniausiai yra artimiausias tos pačios lyties žmogus. Taigi moteris, mananti, kad vaiką išauklės taip, kad jis neperimtų tėvo ydų, yra gana naivi. Neveltui sakoma, kad moteris turi tekėti už to vyro, į kurį panašių vaikų nori turėti.

Yra tokių moterų, kurios mano geriau išauginsiančios vaiką be tėvo, nei su juo. Iš tiesų vaikas, augantis be tėvo, neišmoksta bendrauti su priešingos lyties atstovais. Augantis be tėvo berniukas sunkiau perima savo lyties vaidmenį, nes neturi artimo žmogaus, iš kurio galėtų imti pavyzdį. Didelis vienišos motinos dėmesys jam gali pakenkti. Gydytojai ir psichologai pataria, kad tėvas su vaiku praleistų kuo daugiau laiko.

Senelių išmintis apie tėvus:

- Tėvo pabarimas, sviestu patepimas
- Už tėvo galvos vaiko nė plaukas nenukrinta
- Geresnis tėvas, nors ir žiaurus, nekaip patėvis, nors būtų kaip cukrus saldus.

Atgal

²⁸ Žr.: http://day.lt/straipsniai/tevo_diena

Vidas Abraitis

APIE TĖČIO VAIDMENĮ AUKLĖJANT ŠIUOLAIKINIŲ VAIKĄ

Apie šeimą, šeimos narius ir save

Mūsų šeima – tai žmona-mama-močiutė Loreta, medicinos darbuotoja; aš, Vidas – tėvas-vyras-tėvukas (esu iš Suvalkijos, tad mano gimtinėje senelius tėvukais vadina), pramonės įmonių automatikos specialistas, o dabar nemažai besidarbuojąs tarpininku gyvybės draudimo ERGO kompanijoje; mūsų trys vaikai – Jurgita, Paulius ir Marija. Vyriausioji dukra yra ištekėjusi ir gyvena atskirai savo šeimoje su vyru Vytautu. Jie augina dvi žvijas dukreles (mums – anūkelės) Saulę Aleksandrą, Viltautę Mariją ir dar laukia liepos mėnesį gimiančio trečio vaikelio. Šeima – labai didelė manoji išsipildžiusi svajonė: aš labai džiaugiuosi savo šeima – žmona, vaikais ir vaikaičiais. Kasdien ji vis daugiau palaimos teikia.

Nemažai laiko dalyvavau visuomeninėje veikloje. Dar nuo baigiamųjų vidurinės mokyklos klasių įsijungiau į Eucharistijos bičiulių sąjungą. Dėl šios veiklos patekau į KGB akiratį ir patyriau nemažai suvaržymų... Tačiau nesigailiu: įgyta ypatinga patirtis padėjo išgryninti gyvenimo prioritetus. Atkūrus nepriklausomybę buvau pakviestas dalyvauti ateitininkų veikloje, teko prisiimti įvairias pareigas, taip pat ir federacijos pirmininko.

Kai atėjo laikas leisti vaikus į mokslus, Lietuvoje dar veikė sovietinis režimas. Tada man, maištingam tėvui, iškilo nauji rūpesčiai – kaip apsaugoti savo atžalas nuo ideologinių traumų. Gerai, kad greitai prasidėjo Lietuvos išsilaisvinimas. Kaune atsikūrė Jėzuitų gimnazija. Nedvejodamas čia atvedžiau savo vaikus.

Po gimnazijos vyriausioji dukra Jurgita baigė VDU viešojo administravimo bakalaurines studijas, o po jų – tarptautinių santykių ir diplomatijos magistratūrą. Sūnus Paulius ėjo mokslus Kauno taikomosios dalės mokykloje netradicinių baldų kūrimo srityje. Vėliau studijavo Kauno kolegijoje baldų gamybos technologiją. Po kolegijos pratęsė studijas KTU dizaino katedroje ir lygia greta ketverius metus tarnavo krašto apsaugos savanoriu. Marija šį pavasarį baigia bakalaurines istorijos studijas VDU.

Kol vaikai mokėsi gimnazijoje, dalis tėvų supratome, kad Valstybės vykdomoje šeimos ir švietimo politikoje tėvai beveik niekaip neatstovaujami, todėl nutarėme įkurti Katalikų tėvų asociaciją, idant susitelkę galėtume daryti įtaką savo vaikų ugdymo lūkesčių įgyvendinimui. Dabar esu šios asociacijos pirmininkas.

Šeimos tradicijos

Šeimoje gyvename trisdešimt vienerius metus. Per visą šį laiką mums buvo labai svarbi tautinė dvasia. Ją stengėmės perduoti savo vaikams per senąsias dainas ir papročius.

Švenčiame šeimos narių gimtadienius, vardadienius, religines ir valstybines šventes, lankome teatrus, koncertus.

Gimtadienių šventimas mūsų šeimoje buvo populiarus visą laiką, nes tai gera proga visiems susirinkti prie šventinio stalo kartu padainuoti, pabendrauti, pasmaguriauti Mamos-žmonos pagamintais tortais. Esame linkę dažniau dovanoti gėles. Kai vaikai buvo maži, tuomet dovanos daug reikė. Dabar tai svarbu mūsų anūkėlėms.

Vardinės taip pat nelieka nuošaly. Nors oficialiai neturime nei vieno Juozo, bet Juozines švenčiame jau beveik dvidešimt metų. Šios tarpšeimyninės šventės paslaptis paprasta – mano krikšto vardas yra Juozas, o taip pat dar ir dviejų mūsų bičiulių krikšto vardai Juozai.

Jonines anksčiau švęsdavome kartu su kraštotyrininkais. Dabar jau kelinti metai švenčiame su savo draugais ir nemažu būriu kaimynų šalia Eigulių piliakalnio prie mūsų namų esančioje pievoje su dainomis ir žaidimais.

Valstybinės šventės mums taip pat labai svarbios. Ypatingai išsiskiria Vasario 16-oji. Nepriklausomybės dieną švęsdavome ir sovietiniais metais. Dabar švenčiame su miesto bendruomene, bet šventiniai pietūs būna šeimos rate.

Jau kelinti metai Vasario 16-osios vakarą vainikuoja ateitininkų surengtas valsų vakaras VDU Katalikų teologijos fakulteto Didžiojoje auloje. Pradžioje būna kviestinio paskaitininko pranešimas įvairiais šios progos aspektais. Po to – klasikinės muzikos valanda, o valsai priverčia suktis visus dalyvius.

Liepos 6-osios proga Kaune visada vyksta festivalis „Operetė Kauno pilyje“, tad dvi dienas mes gyvename šio festivalio ritmu.

Pažaislio muzikos festivalis mūsų šeimai taip pat yra svarbus renginys. Dabar džiaugiamės galėdami ten švęsti ir Žolinės iškilme.

Ypatinga šeimos šventė – Kūčios. Į šią vakarienę dažnai pasikviesdavome vienišus savo pažįstamus, todėl Kūčių stalas būdavo gausus ne tik Kūčių valgiais, bet ir dalyviais. Nuo pat šeimos pirmųjų metų, mūsų namų niekada neaplenkdavo „tikras“ Kalėdų senelis (rūbus jam pasiuvo mano žmona), todėl vaikams visi kiti seneliai atrodė netikri... Kaip tada, taip ir dabar Kalėdų senelis džiugina dovanomis ir ne tik anūkėles.

Labai branginame Motinos ir Tėvo dienas, nes jos gražiai sujungia mūsų kelias kartas: vaikai pasveikina mus, o paskui kartu su jais aplankome savo tėvus (ačiū Dievui, dar gyvi mano tėvai ir žmonos mama...). Tą darėme ir sovietiniais metais, nes pagarbą ir dėkingumo jausmą tėvams tikriausiai paveldėjome. Tą bylojo ir mūsų tėvų laikysena. Viskas vyko labai natūraliai.

Auklėja ne pamokslai, o tėvų elgesys

Sunkoka atsakyti, ar mes kaip nors specialiai užsiėmėme vaikų mokymosi motyvacija. Tai buvo lyg ir savaime suprantamas reikalas. Kai galvoju apie tą laikotarpį, tai ir dabar manau, kad kažkoks specialus motyvavimas nieko gero nebūtų davęs. Aš labai vertinau man mano tėvų suteiktą laisvę, o kartu ir atsakomybę pačiam pasirinkti, kiek ir ką mokytis. Todėl savo vaikams taip pat palikau laisvę rinktis. Aišku, kur reikėjo pasitardavome, bet nusprendavo jie patys. Atrodo, kad suteiktas didelis pasitikėjimas padėjo jiems išsiugdyti savarankiškumą ir su tuo susijusius gebėjimus.

Gyvenimo tikslo sampratos tema kaip nors išskirtinai taip pat nesame kalbėjęsi. Vaikai turi savo svajones, bet apie jas perdaug neatvirauja. Aš ir pats savo svajonių nesu niekam skelbęs, kol nesutikau savo Išrinktosios. Mano svajones gyvenimas pranoko, todėl jau

čiuosi daugiau negu laimingas. Po daug metų galiu apie kai kuriuos lūkesčius paatvirauti. Gal kai kam atrodys keistai, bet man visą savo gyvenimą buvo labai svarbi Lietuvos laisvė. Kai buvau dar mažas vaikas, dar nėjau į mokyklą, mama sakydavo, kad mes tikrai būsim laisvi, nes visos imperijos žlunga. Mamos pasakyti žodžiai man turėjo galią – aš visą laiką jais tikėjau. Kai šiandien savo mamos paklausiu, ar ji prisimena, kai mums mažiems tai kalbėjo, ji atsako, kad ne, bet mano atmintyje jos vertybinės nuostatos tvirtai įstrigo. Tuo noriu pasakyti, kad kilniais lūkesčiais nesidrovėjome uždegti vaikų širdis.

Mano tėvas man buvo labai didelis autoritetas. Jo vertybinės nuostatos buvo paliudytos asmeniniu pavyzdžiu, bet kalbų apie tai taip pat buvo nedaug. Tačiau jei pokalbiai pakrypdavo karo ir pokario įvykių link, tėtis atsiverdavo... Apie šį istorijos laikotarpį ir mano tėvų dalyvavimą jame sužinojome labai anksti, ir mums tai buvo ypatingai svarbu. Mes, vaikai, du mano broliai ir sesuo, tuo labai didžiavomės. Tėvas – Lietuvos rinktinės savanoris, dėl to buvo internuotas ir išvežtas į Vokietiją. Rizikuodamas patekti į sovietų nemalonę, grįžo į Lietuvą. Mamos brolis buvo partizanas, tad mamai dažnai teko pasitarnauti kaip ryšininkei. Vėliau sekė tremtis į Sibirą ir pabėgimas atgal į Lietuvą. Ilgi slapstymosi metai suvedė su tėčiu. Mama savo tikrąją tapatybę atstatė tik Lietuvai atkūrus nepriklausomybę.

Laisvalaikio akimirkos

Gyvename nuosavame name, kurį esu paveldėjęs iš dėdės, tad greta tiesioginio darbo daug laiko pareikalauja aplinkos tvarkymas. Tai – suvokiui kaip savo laisvalaikį, teikiančią mano širdžiai tikrą atgaivą. Šeimos švenčių proga, o kartais ir šiaip susiję, mėgstame padainuoti pritariant gitarai (vyriausioji dukra yra baigusi A.Lipsko gitaros studiją). Dainos – dažnas mūsų šeimos palydovas tiek šventėse, tiek ir kelionėse. Ir su bičiuliais susirinkę dažnai padainuojame. Sūnus – aistringas žvejys. Šiam pomėgiui ir man nelengva atsispirti... Tik laiko dažnai pristinga, bet retkarčiais viską atidedu ir važiuojam drauge pažvejoti.

Konfliktų neutralizavimas

Permastant patirtas gyvenime konfliktines situacijas (daug jų jau seniai pamirštos), visada užvaldo dvejopi jausmai. Pirmiausia ateina savotiškas nepasitenkinimas, kad tų situacijų nebuvo išvengta. Tačiau kai jas priimi kaip neatsiejamą gyvenimo dalį, pradedi suvokti jų prasmę, nes kaip tik jos privertė labai atidžiai patikrinti savo santykius su savo artimais, su savo sąžine, su pačiu savimi. Konfliktinės situacijos labai dažnai nuvainikuoja puikybę ir bet kokią savęs pervertinimą.

Šeimoje, kad ir kaip gražiai sutartum ir mylėtum vienas kitą, į daugelį dalykų požiūriai skiriasi. Reikia laiko įsisąmoninti, kad skirtingos pozicijos yra didelė Dievo dovana, leidžianti plačiau ir iš skirtingų perspektyvų pažvelgti į gyvenimą ir visas problemas. Kai išmokstama pagarbiai priimti kito nuomonę ir ramiai išsakyti savo argumentus, galima surasti ir teisingesnę paties konflikto sprendimo būdą.

Labai nelengvas dalykas ugdyti vaikų paklusnumą tėvams, kad pastarasis iš pagarbos neperaugtų į paklusnumą iš baimės. Iki šiol nesu įsitikinęs, ar pavyko šiuose santykiuose išlaikyti harmoniją. Kai dabar su vaikais apie tai pasikalbam, tai suprantu, kad kai kurios situacijos galėjo būti ir kitokios, nors išbraukti jų iš gyvenimo tikrai nemanau, nes jos atvedė mus į šią dieną, suteikdamos daugiau išminties, daugiau tolerancijos, atidumo ir suvokimo... Ir dabar mes kuriame santykius, remdamiesi ta patirtimi.

Sąveika su mokytojais

Atsigręžiant į vaikų mokyklinį laikotarpį, iškyla daug labai įvairių prisiminimų. Kaip ir bendrai gyvenime, taip ir vaikų mokykliniame laikotarpyje, ryškiausi prisiminimai yra apie žmones. Tai ir tėvai, ir mokytojai, ir mokiniai, ir mūsų vaikų draugai. Tol, kol vaikai mokosi, tai visas šis bendravimas daugiausiai būna persunktas pačiais įvairiausiais rūpesčiais. Jų nevardinsiu, nes visi žinome. Man labiau norisi atkreipti dėmesį į tokį dalyką, kurį dažnai praleidžiame nepastebėdami. Kol rūpinamės, kad mūsų vaikai įgytų tinkamą išsilavinimą, neįvertiname tarpusavio bendravimo dovanos. Pradžioje mes jaučiamės tarsi suvaryti tik dėl susiklosčiusių aplinkybių. Bet jeigu pamąstytume, kad būdami tokie įvairūs turime unikalią progą atrasti bendravimą ir bendradarbiavimą ne vien tik dėl mokyklinių reikalų, bet ir dėl vieni kitų, būtume maloniai pradžiuginti. Kad tai įvyktų, su šia nuostata širdyje reikia puoselėti tarpusavio bendravimą. Tai, ką paminėjau, yra siekiamybė, bet jos siekiant tenka patirti ir pastangų vaisių skonį. Esu jų ragavęs ir iki šiol nepamiršau. Tikiuosi, kad ne vienam tai teko patirti.

Bažnyčios vaidmuo

Kaip jau esu minėjęs, esu praktikuojantis katalikas. Mano paties gyvenime ryšys su Dievu yra visa apimantis, todėl save sunkiai įsivaizduoju be šio santykio. Tiek man pačiam, tiek mano vaikų vertybių puoselėjimui ši aplinkybė buvo ir yra lemiamą.

Visai kitas dalykas, vaikų asmeninis ryšys su Dievu. Vertybes jie tarsi paveldi iš kartos į kartą. Krikščioniškas vertybes dažnai praktikuoja ir visai netikintys žmonės, nes tiesiog iš savo žmogiško supratimo suvokia, kad tai yra gera ir netgi naudinga. Kaip krikščionis galvoju, kad tikėjimas yra malonė. Aišku, kad ne be žmogaus sutikimo tą malonę priimti. Tėvų vaidmuo šiame Dievo ir jų vaiko susitikime yra keleriopas – tėvai supažindina su tikėjimo pagrindais, savo gyvenimo liudijimu pagrindžia išsakytą žinią. Tada ir prasideda sunkiausioji dalis – su pasitikėjimu leidžia savo vaikui ieškoti asmeninio santykio, nors jį lydėtų abejonės, nusivylimai ar net nusigrėžimai. Vis tik Dievo duota laisva valia yra neginčijama vertybė, dėl kurios verta apsišarvuoti kantrybe ir pasitikėjimu. Kai vaikai atranda savo asmeninį ryšį, matai, kad tai buvo verta. Dėl to ir liudiju.

Apie šalies socialinę situaciją

Tokia socialinė situacija, kokia šiandien yra Lietuvoje, tik paryškina problemas, kurios kiek giliau glūdi visą laiką. Todėl nesu linkęs sureikšminti ir dabartinės. Galvoju, kad kaip tik yra tinkamas metas persvarstyti savo asmeninius prioritetus, o taip pat ir valstybinius, nes ekonominės lenktynės taip visus įtraukia, kad nėra kada ir pagalvoti, vardan ko visi taip skubame ir kiek mums ko reikia. Neabejoju, kad po šių išmėginimų būsime brandesni ir dvasinių vertybių erdvėje.

Sujauktos ugdymo vertybės

Nelengva matyti abejingumą mokykloje... Ir ne tik joje. Mokykloje esantis abejingumas tik labiau krenta į akis, o priežastys – tos pačios, kaip ir visuotinio. Čia daug reikšmės turi, jau mano minėtos, lenktynės ekonomikoje ir kitose srityse. Kai visur skatinama beatodairiška konkurencija, silpsta socialinis jautrumas. Mokykla – ne išimtis.

Kita labai rimta priežastis yra sujauktos vertybės. Ugdytojai šios bėdos taip pat yra stipriai sužeisti. Jaunam žmogui ir taip nelengva susigaudyti, kas vyksta su juo pačiu, su jo vidiniu pasauliu ir visa fiziologija. Kai viešojoje erdvėje žmogus atsakymo nesulaukia, tuomet savo vienatvėje pavargsta, blaškosi, o išėties nemato. Tokioj situacijoj reikia didelio

solidarumo tų, kurie rado kelią su tais, kurie ieško. Sunkesnis likimas tų, kurie jau nebeieško... Antra vertus, nemanau, kad prasmės ilgesys būtų visai miręs,- jis gal tik labai atšalęs. Būkime jautrūs ir kantrūs šalia esantiems.

Tėvo įvaizdis vaikų sąmonėje

Dukrų ir sūnų sąmonėje tėvo pavyzdys yra lemtingas. Kai pavyzdys geras, jis skatina siekti idealo, o kai blogas, tai bent parodo, ko reikėtų vengti. Aišku, pirmasis atvejis nesulyginamai geresnis, nes pagal jį jau galima modeliuoti savo gyvenimus. Deja, antrasis nors ir neparodo, kaip turėtų būti, tačiau kartais pasekėjų sulaukia. Ypač vaikų ir paauglių tarpe. Todėl jaunus žmones labai norėčiau paprašyti, kad matydami savo tėvų klaidas išvengtų smerkimo. Suprantu, kad tėvų padarytos klaidos ir skriaudos labai žeidžia, bet, už jas neatleidus savo tėvams, rizikuojama blogį pakartoti savo gyvenime, kad ir kaip to vengtume. Kol nešiojame savo sužeistų santykių kuprą, ji visada trukdys kurti pilnaverčius santykius su savo mylimu žmogum. Taigi, manyčiau, yra tik vienas kelias – atleidimas. Po šio akto, tapus laisvu, galima naujai ir kūrybingai sukurti daug gražių dalykų, o svarbiausias iš jų yra jūsų Šeima.

□ □ □

Dar daug dalykų liko neišsakytų, nes gyvenimas yra toks ypatingas ir nuostabus patyrimas, kad beveik kasdien nenustoji stebėtis. Tačiau norint pasiekti šį nuostabos jausmą labai svarbu, kad gyventum savo gyvenimą, o ne kieno nors kopiją. Todėl labai rūpestingas tėvus norėčiau persergėti nuo pagundos vaikuose realizuoti savo neišsipildžiusius lūkesčius: vaikai turi teisę padaryti savo klaidas, nes jos leis surasti tik jiems skirtus atsakymus.

Pabaigai noriu pacituoti **Rabinratą Tagorę**: „Vaikai ateina per mus, bet ne iš mūsų. Vaikų mintys – ne mūsų mintys“.

KONKURSO „Dainuok ir keliauk-2009“ REZULTATAI BEI JŲ PROVOKACIJOS

Vizitinė Konkurso kortelė

Chorų ir jaunųjų dirigentų paramos fondas „Polihimnija“ (prezidentas – prof. A. Petrauskas), kaip buvo minėta (žr. PAPA-37), organizavo jau IX-ąją Lietuvos vidurinių mokyklų (gimnazijų) mišrių chorų konkursą²⁹, skirtą Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti, „Dainuok ir keliauk-2009“. Renginys vyko 2009 m. balandžio 18 d. Kauno „Vyturio“ vidurinėje mokykloje. Konkurse pareiškė norą dalyvauti 7 mišrūs chorai:

- Kauno „Aušros“ gimnazijos (choro „Aušra“ vadovas D.Druskis; kolektyve 26 merginos ir 9 vaikinai);
- Kauno „Vyturio“ vidurinės mokyklos (choro „Vyturys“ vadovė R.Burinskienė; 40 merginų ir 10 vaikinų);
- Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazijos (choro „Atžalynas“ vadovė D.Pilipavičienė; 36 merginos ir 15 vaikinų);
- Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijos (choro „Daina“ vadovė A.Niparavičienė; 40 merginų ir 14 vaikinų);
- Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos (choro vadovė A.Stočkuvienė; 21 mergina ir 17 vaikinų);
- Vilniaus jėzuitų gimnazijos (choro vadovas L.Abaris; 28 merginos ir 17 vaikinų);
- Vilniaus Užupio gimnazijos (choro „Cantus veris“ vadovė N. Žylienė; 18 merginų ir 9 vaikinai).

Žiuri (Lietuvos muzikų sąjungos prezidentas prof. R.Žigaitis, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos mišraus choro „Fortūna“ vadovė S.Skurulskienė ir A.Piličiauskas) nuomone, konkurso nugalėtojais tapo:

- Vilniaus jėzuitų gimnazijos jaunimo choras – I vieta (nugalėtojas apdovanotas kelione į užsienį);
- Kauno „Vyturio“ vidurinės mokyklos choras „Vyturys“ – II vieta (turistinė kelionė Lietuvoje pagal savo pasirinktą maršrutą);
- Klaipėdos „Ažuolyno“ gimnazijos. choras „Atžalynas“ – III vieta (turistinė kelionė Lietuvoje pagal savo pasirinktą maršrutą).

„Polihimnija“ fondo prezidentas savo nuožiūra skyrė specialųjį paskatinamąjį prizą Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos chorui.

Taip pat buvo paskirti ir specialūs prizai: už geriausią privalomo kūrinio (D.Zakaras. Gamtoje) ir laisvai pasirinktos lietuvių liaudies dainos atlikimą, konkurso programos sudarymą, geriausio jaunojo solisto ir geriausio dirigento...

Tokia Lietuvos vidurinių mokyklų (gimnazijų) mišrių chorų konkurso „Dainuok ir keliauk-2009“, skirto Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti, vizitinė kortelė. Tačiau šie gal kiek ir sausoki faktai renginio „paraštėse“ inspiravo (ir dabar tebekelia) kai kuriuos klau-

²⁹ Konkurso nuostatus žr. PAPA-33.

simus, abejones, samprotavimus, išvalgas... Keletą tokių „provokacijų“ norėčiau pateikti ir gerb. Skaitytojui.

Provokacijos

1. Nuostabą kėlė pats faktas: jau įgriusio „kriзенimo“ metais, kai aplink ir tegirdi apie kultūrai mažinamus finansavimus, „Polihimnija“ – visuomeninė organizacija(!) suranda mecenatų, įgalinančių ne tik organizuoti tradicinį nacionalinį konkursą, bet ir leidžia įteikti nugalėtojams vertingus prizus... Kitais žodžiais, vietoje suprantamo pasiteisinimo, kuris šiandien jau niekam nekeltų nuostabos (kad, pavyzdžiui, dėl ekonominių ir finansinių sunkumų šiais metais konkursas nevyks...), paslaptinai dirigento batutai mostelėjus susirenka per 300 dainuojančių jaunuolių, liudijančių Lietuvos žmonėms optimizmą, skleidžiančių Grožį, Gėrį ir Viltį.. Suvokiu, atsidūręs Dvasingumo puotoje, suorganizuotoje, kaip sakoma, „maro metais“...

Klausausi konkurso globėjos – Kauno apskrities viršininkės O. Balžekienės prasmingų žodžių, skirtų šalies jaunimui, Muzikai, Lietuvos ateičiai, ir galvoju: „Kaunas yra Kaunas...“.

Ačiū Jums visiems, mielieji Organizatoriai ir dalyviai, už suteiktą dvasinę atgaivą!

2. Džiugino kūrinių meninės interpretacijos tendencijos, išryškėjusios chorams atliekant savo pasirinktąjį repertuarą. Jeigu ankstesniuose konkursuose vyravo akademinė rimtis atlikėjų veiduose, kuri neretai nesikeisdavo viso pasirodymo scenoje metu ir kurią dažniausiai priimdavai kaip įgriususių repeticijų išraišką, o neretai ir nuobodulį ar abejingumą dainuojamam turiniui, tai šį kartą scenoje matei emociškai gyvus jaunuosius atlikėjus, jautriai rezonuojančius į kūrinio kontekstą: tiek emociogeninis intonavimas, tiek ir dainininkų „vizualus akompanimentas“ liudijo gyvą choristų reakciją į subtilius meno proceso pokyčius... Jeigu tai, pavyzdžiui, kuriamas „Madonos virš bangų“ jausminis paveikslas, tai vyrauja kontempliacinis maldos turinys, kurį sustiprina atitinkama choristų veidų išraiška, o jeigu perteikiamas jaunatviškas šėlsmas „Gamtoje“, tai supranti, kad taip džiaugtis gamtos grožiu gali tik Jaunystė...

Iš kur tokie sveikintini pokyčiai, malonios, į meno esmę orientuotos interpretacijos tendencijos? – Viena priežasčių galėtų būti maža, bet svarbi detalė,- teiginys, atsiradęs naujose šio konkurso Sąlygose: „Chorai vertinami pagal intonacijos švarumą, vokalo kokybę, o ypač už *dainavimo išraiškumą*“ (*kursyvas – A.P.*). Jeigu pastaroji sąlyga (kriterijus) tapo, galima sakyti, visų konkurse dalyvavusių chorų interpretacijos kaitos dingstimi, tai būtų labai džiugu. Kur kas mažiau džiaugčiaus jeigu ši „scenos laisvė“ atsirado tik dėka Nacionalinio transliuotojo tuo metu vykdomo projekto „Lietuvos balsai“, nes tame išvelgčiau tam tikrą pavojų. Ir štai kodėl.

Keletas labai glaustų pastebėjimų³⁰. Taigi, daugel metų jaučiant draudimą pirmosiose radijo ir TV programose transliuoti chorinę muziką ir staiga suvokus, kad jau atvėrti jai šlagbaumai, neslepi džiaugsmo! Norisi sušukti: „Valio!“ Tačiau pasižiūrėjus kai kurias transliacijas pradedi galvoti, kad projekto prodiuseriui svarbu ne Lietuvos chorinės kultūros likimas, o laidos „Lietuvos balsai“ reitingas. Priešingu atveju, kam reikėtų prievartauti garbaus amžiaus dainininkus scenoje šokti tvistą, rokenrolą?.. Žvelgi į senjorų „šokančių-

³⁰ Apie Nacionalinio transliuotojo dešimtmečiais vykdomą kenksmingą politiką chorinės kultūros atžvilgiu esu jau ne kartą rašęs: PAPA-7//Ištrauka iš rašomos knygos...: PAPA-19//Aktualija; PAPA-21//BPD...; ir kt.

jų“ breiką veidus, ir, manyčiau, gali suprasti dažno jų apgailėtina dvasinę savijautą³¹. Švelniai tariant, nekorektiškas sumanymas... Beje, *akademinį chorą paverčiantis šou dalyviu* – „*didelės apimties pop grupe*“. Čia taip pat derėtų paklausti: ar korektiška leisti varžytis 70-čiai policininkui – choristui mėgėjui su jauna žydinčia „liepa“, savo dainavimo pomėgi pradėjusia nuo šešerių metų ir be pertraukos muzikuojančia iki šių dienų?

3. Grįžkime į Kauną... Neramino kai kurių Konkurse dalyvavusių moksleivių chorų vadovų pastangos net iki 50% repertuaro dainuoti užsienio kalba. Anglosaksiška duoklė? Mėgstame kartais padejuoti, kad sovietmečiu buvo privaloma tam tikrą dalį repertuaro dainuoti rusiškai... Taigi, – „rusenome“... Dabar niekas neverčia, bet kryptingai „anglėjame“... Pamiřtame, kad Europos Sąjungos kultūros plėtros politikos nuostatose, atvirkščiai, raginama išsaugoti nacionalinės kultūros ypatumus, – tik tada mes būsime pasauliui įdomūs ir patrauklūs. Deja, esame minkštakūniai... Beje, Nacionalinis transliuotojas ir šiuo klausimu rodo nepageidaujamą pavyzdį. Štai 2009 m. balandžio 25 d., sekmadienį, pirmosios radijo programos koncerte „Muzika tau“ visi kūriniai skambėjo tik anglų kalba; kartais specialiai suskaičiuoji – 7 kartus atsitiktinai įsijungi pirmąją radijo programą ir visais atvejais – arba tuo metu jau skamba, arba laidos vedėjas netrukus muzikiniam intarpui panaudos angliškai atliekamą dainą... (Kažkaip nepavyksta „pagauti“ kokios nors užsienio radijo stoties, kuri taip pasiaukojančiai populiarintų lietuvišką muziką...) Priminsiu, ką esu rašęs ankstesnėse publikacijose: visiškai atmetu pasiteisinimui skirtą Nacionalinio transliuotojo argumentą, kaip nepagrįstą, kad lietuviškumui puoselėti skirta Klasikos ir antroji TV programa...

4. Vėl grįžkime pas moksleivius... Kaip žinia, gražiausi jausmai (pavyzdžiui, prisipažinimas meilėje...) ar prasmingiausios mintys dažniausiai išsakomos tyliai, ramiai, sukaup-tai... Tačiau konkurse jautėsi kai kurių vadovų noras rodyti atlikimo jėgą, forsuoti garso skambesį... Pamiřtame, kad triukšmu pasaulio nenustebinsime... Manychiau, daug kas sutiks, kad lietuvių charakteriui, be kitų jausmų, būdinga romantiška melancholija, svajin-gumas, ramybė, ilgesys... Gal todėl netolimoje praeityje buvo labai populiarios tokios chorų subtiliai atliekamos dainos: „Kur bėga Šešupė“, „Lietuva brangi“, „Tylus buvo vakarė-lis“ ir daugybė kitų... Tegu tokio pobūdžio kūriniai ir nebus Lietuvos choro „logotipas“, tačiau, sutikime, jis mums nėra svetimas... Ir vėl pagalvoji: ar ši tendencija vėl nebus naci-onalinio TV projekto pasekmė? Juk „tokio“ pobūdžio kūrinių „Lietuvos balsuose“, galima sakyti, nėra... Ir todėl, kai „išimties tvarka“ išgirsti choro lyriškai atliekamą kokią lietuvišką melodiją, ašarą sunku benulaikyti...

Būtų apgailėtina, jeigu ši abejotinos vertės įgyvendinama tendencija – noras pabėgti nuo „tautiškumo“ prie kosmopolitinio bravūriškumo, pastangos išsilaisvinti iš nacionali-nių šedevrų ir laisva valia „atsiduoti suanglėjimui“ ar „negrėjimui“ turėtų tiesioginės įta-kos moksleivių chorams ir, apskritai, chorinės kultūros plėtrai... Tokiu atveju drįščiau tei-gti: jeigu jau du dešimtmečius TVR vadovybė draudė pirmosiose programose transliuoti chorinę muziką, tai galėtų šį draudimą dar ir pratęsti... Beje, labai gaila, kad šiam lietuvišk-umo praradimui vadovauja pati Lietuvos chorų sąjunga...

5. Ir dar viena provokacija. Pačiam pabuvojus moksleivių chorų konkurso žiuri nariu, sunku kalbėti apie jo rezultatų objektyvumą... Todėl šio klausimo neliesiu. Tačiau stebint „Lietuvos balsų“ varžybų dalyvių vertinimą, švelniai tariant, daug ko negali suprasti. Pa-vyždžiui, kaip paaiškinti tą milžinišką nuomonių skirtumą tarp TV žiūrovų simpatijų ir

³¹ Matyt, panašiai turėtų jaustis garbaus amžiaus senolė, privalanti dalyvauti mis grožio konkurso bikini programoje drauge su 18–20 metų jaunuolėmis...

žiuri narių³²: estetinių skonių nesutapimas ar „juodųjų technologijų“ panaudojimo pasekmė (kai skambinančiųjų srautai yra TV centruose atitinkamai pakoreguojami...)?

Ir dar. Kodėl įjungus balsavimo mechanizmą, jau po pirmųjų atliktų konkursinių kūrybių gali pasakyti, kurie chorai, žiuri sprendimu, pateks į kitą varžybų turą, o kiek vėliau, dar neišdainavus visų kūrybių, taip pat jau gali nurodyti, kuris choras („užplanuotai“?) iškris iš tolesnio konkurso³³?.. Beje, ši „provokacija“ gimė stebint ne vien tik balandžio 25 d. TV laidą: vertinimo metodikos niuansai „kliuvo“ ir anksčiau. (Jeigu čia veikia kokie slapti susitarimai, kurie yra iš anksto suderinami su chorų vadovais, tai tąsyk būtų kita kalba³⁴...)

□ □ □

Tai tik kelios provokacijos, migravusios sąmonės labirintuose akompanuojant jaunatviškiems choristų balsams. Dainuok ir keliauk Jaunime, tačiau visada sugrįžk namolio: gražesnės chorinės muzikos už lietuviškąją nesurasi... Gražesnių Gamtos vaizdų ir malonesnio Tėviškės aromato niekur svetur nepatirsi... Tiesa, kol viso to Grožio patys nesunaikinsime...

Tegu „Polihimnijos“ organizuojami konkursai gyvuoja ilgus dešimtmečius ir puoselėja jaunimo imunitetą svetimais įtakais!

Nuoširdžiai

Albertas

Atgal

³² Pavyzdžiui, 2009 m. balandžio 25 d. transliuotoje „Lietuvos balsų“ laidoje žiuri skirti balai išsidėstė tokia tvarka: I vieta – 74, II vieta – 67, III vieta – 58, IV vieta – 55 balai, o TV žiūrovai šias vietas užėmusius chorus įvertino atitinkamai taip: 327 balsai, 206 balsai, 1127 balsai ir 1678 balsai. Taigi, choras, žiuri nuomone, tą vakarą užėmęs paskutinę vietą, klausytojo požiūriu gauna daugiausia balsų,- penkis kartus daugiau už pirmąją vietą (327 balai) laimėjusį kolektyvą... O gal du chorai jau iš anksto žino žiuri sprendimą – teisę pereiti į kitą konkurso turą ir todėl savo sirgalių pagalboms jau neprašo? Tokių „gal“ būtų ir daugiau...

³³ Bent taip stebėdamas 2009 m. balandžio 25 d. transliuotas „Lietuvos balsų“ chorų varžybas sėkmingai laimėjau lažybas, paskelbtas dar neįpusėjus TV laidai...

³⁴ Prieš vienas futbolo varžybas buvo slapta sutarta: jeigu pralaimėtų šeimininkų komanda, tai, bijant vietos sirgalių keršto, teisėjas skirs 11 m. baudinį į svečių vartus, tačiau, abiejų komandų sutarimu, šis įvartis bus niekinis, t.y. varžybų protokole nebus fiksuojamas...

Silvija Barauskienė,
Šiaulių Gegužių vidurinės
mokyklos direktorė

„GRĮŽTU IŠ SEMINARO SU SPARNAIS..“

Apie prof. Šalvos Amonašvilio seminarą
Šiauliuose

2009 m. balandžio 7-11 d. Šiauliuose vyko Rusijos švietimo akademijos tikrojo nario, psichologijos mokslų daktaro, profesoriaus Šalvos Amonašvilio autorinis seminaras, skirtas ikimokyklinio, bendrojo ir neformaliojo ugdymo, profesinių mokyklų pedagogams, švietimo vadovams, dėstytojams, vaikų psichologams, socialiniams ir specialiesiems pedagogams bei tėvams.

Prof. Šalva Amonašvilis Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos,
kur vyko seminaras, kiemelyje.
(Nuotraukos Giedriaus Barausko)

Seminare dalyvavo 118 asmenų iš Šiaulių, Klaipėdos, Kauno, Vilniaus, Šakių raj., Telšių raj., Utenos, Mažeikių, Jurbarko raj., Pasvalio raj., Kuršėnų, Kėdainių, Kelmės, Palangos, Panevėžio, Baisiagalos, Kupiškio, Ukmergės, Alytaus, Kaliningrado.

Seminaro klausytojai

Šiauliuose vykęs Tarptautinio Humanistinės Pedagogikos Centro vadovo seminaras – šeštasis iš vykusių Lietuvoje. Pirmasis Š.Amonašvilio seminaras ne tik Lietuvoje, bet ir Baltijos šalyse įvyko 1999 m. Klaipėdos M.Gorkio mokykloje. Vėliau Humanistinės pedagogikos žinių bei patirties buvo semiamasi Klaipėdoje (2001 m.), Mažeikiuose (2004 m.), Vilniuje (2005 m.), Utenoje (2005 m.) vykusiuose Š.Amonašvilio ir jo žmonos dr. V.Nioradzės seminaruose.

Patyrusio pedagogo ir novatoriaus žodžiams abejingų nebuvo...

Šį pavasarį vykusio seminario metu buvo klausomasi tiesų apie pedagogines tradicijas ir klasiką, Vaiką, jo prigimtinę jėgą, Tikėjimą, Viltį, Meilę, gerumo kalbą, pagrindinę auklėjimo tragediją, auklėjimą ir ugdymą, giluminį ugdymą, bendravimą kaip pedagoginio proceso širdį, grožio suvokimą, minties ugdymą, dvasinio gyvenimo pamokas, „nes vaiko širdis jaučia, kas liepsnoja ir kas užgesęs. Ne užduota pamoka, o bendras vaikų ir mokytojo siekis pasaulį padaro nuostabų. Atverti mokiniui akis – tai didžiąją kūrybą pamilti drauge su juo“ (Š.Amonašvilis „Ką be širdies suprasime? Skubėkite, vaikai, mokysimės skraidyti“). „Mokytojau, būk saulė, spinduliuojanti žmogišką šilumą; būk derlinga žmogiškų jausmų ugdymo dirva; sėk žinias ne vien į mokinių atmintį ir sąmonę, bet pirmiausiai į jų sielas ir širdis. Tiktai tuomet tavo pamokų žinios kiekvienam tavo auklėtiniui galės tapti dorinės brandos pakopomis“ , – to profesorius linkėjo kiekvienam – Vaiko mokytojui, Vaiko tėvui, Vaiko motinai.

Akademikai prof. Šalva Amonašvilis ir Valerija Nioradzė bei seminario iniciatorė ir organizatorė Šiaulių Gegužių vidurinės mokyklos direktorė Silvija Baranauskienė

Išsiskiriant dalyviai paliko atsiliepimų apie seminarą, nuomonių apie humanistinės pedagogikos svarbą bei būtinybę, išsakė asmeninį santykį dėl išgirstų, pajautų dalykų. Dėkodami dalyviams už jų atvirumą, dalį minčių publikuojame.

„Prisiminiau tai, kas klasėje svarbiausia – vaiko jausmai. Jie juk padeda įsisavinti mūsų patirtis. Lektorius patvirtino kai kurias mano nuostatas, įsitikinimus, vidinę pajautą. Dabar dar kruopščiau peržiūrėsiu užduočių pobūdį“.

„Mano bendravimas su vaikais pasikeis – bus daugiau nuoširdumo“.

„Seminaras praplėtė akiratį, sustiprino tikėjimą gėriu. Paskatino labiau mylėti vaikus ir jais pasitikėti, nepaminti jiems to, kas buvo negerai“.

„Dirbdama būtinai vadovausiuosi seminare išgirstomis mintimis ir idėjomis“.

„Noriu pasikeisti pati iš vidaus. Tik tada į gera ims keistis mano santykis su vaikais“.

„Prof. Š.Amonašvilio seminaras davė man naujų jėgų kurti ir dirbti. Aš suvokiau kai kurias savo klaidas“.

„Tokie seminarai primena apie gerumą, apie siekį vystytis, primena, kad šiuolaikinio gyvenimo tempe neturėtumėm pamesti žmogiškumą“.

„Pradėsiu sąmoningiau vesti pamokas, kreipsiu vaikus į gerį, meilę ir išmintį“.

„Jaučiuosi apdovanotas naujomis žiniomis ir būtinai stengsiuosi jomis vadovautis dirbdamas su vaikais“

„Man visada patinka tai, kas susiję su humanistine pedagogika. Vėl grįžtu iš seminaro su sparnais“

„Suvokiau, kas ta humanistinė pedagogika, būtinai keisiu požiūrį į vaiką, į bendravimą su juo“.

„Daugiau dirbsiu su savimi, augsiu, ieškodama nuostabių pavyzdžių, kurie padės augti ir man, ir vaikams“.

„Ėjimas humanistinės pedagogikos link jau seniai virpėjo širdyje. Tikiuosi, daug ką galėsiu grįžusi pakeisti“.

„Seminaras padėjo labiau pažinti save, įsivertinti save, savo poreikius, tikslus darbe. Dėkoju, kad grąžinote vaiką“.

„Dabar turiu viltį, kad viskas bus geriau, ėmiau savimi tikėti. Gavau kelių ir naujų draugų, kas be galo svarbu“.

„Permaščiau visą savo pedagoginį darbą. Daug ką keisiu“.

„Keičiasi požiūris į vaiką. Savo anūką auginu jau visai kitaip negu savo vaikus“.

„Seniai žinojau apie Š.Amonašvilio darbą, veiklą, bet ką gavau dabar – negaliu nei aprašyti, nei nusakyti. Stengsiuos, kad keistųsi mano darbo su vaikais metodika“.

„Gavau idėjų, kaip vaizdingai, žaismingai praleisti užsiėmimus su vaikais – su meile, švelnumu, šiluma. Aš su vaikais panašiai elgiuosi. Man nauja buvo tai, kad vaikai klausosi užsimerkę ir atsakinėja šnibždėdami mokytojui į ausį. Aš tai pritaikysiu praktikoje“.

„Norėčiau, kad tokie seminarai sistemingai Lietuvoje vyktų“.

„Šis seminaras atsakė į paskutiniu metu kylančius klausimus dėl mokytojo vaidmens visuomenėje, dėl naujos vaikų ugdymo kokybės. Tikiuosi, kad gautos žinios padės mano mokiniams turėti gerą mokytoją, o vaikams – gerą mamą“.

„Įsiminiau, kad pamoka neturi būti be dvasinio užtaiso, dvasinio pagrindo“.

„Suvokiau humanistinės pedagogikos terpės kūrimo svarbą ne tik pedagogikoje, bet visose gyvenimo sferose“

„Gavau patvirtinimą, kad yra daug panašiai mąstančių mokytojų. Kad ne viskas matuojama testais ir auditu“.